

'STOPP FÖR UTARMNING'

SVENSK UNGDOMS
REGIONPOLITISKA PROGRAM

Svensk Ungdoms

regionpolitiska program

Den debatt som förts kring de regionpolitiska problemställningarna har karaktäriserats av en viss förvirring och planlöshet.

De regionpolitiska åtgärder som vidtagits har snarare syftat till att avlägsna följdåtgärder av den obalanserade regionala utvecklingen än till att avlägsna orsakerna.

Svensk Ungdom vill med detta program föra in nya argument i debatten och peka på vikten av planmässiga åtgärder. Svensk Ungdom vill också framhålla att ingen enskild åtgärd kan lösa problemkomplexet, utan att det krävs en lång rad, väl koordinerade beslut.

Programförslaget har utarbetats av en arbetsgrupp bestående av Jan-Eric Granö ordförande, Håkan Nordman, Ralf Norrman, Rafael Söderberg, Tor Wiik.

Programmet antogs av kongressen i Pargas 1971 som SU:s regionpolitiska program.

Vi upplever idag en skev samhällsutveckling. En jämförelse mellan olika regioner visar att de kan indelas i två grupper, industrialiserade kärnområden och u-områden. De industrialiserade områdena finns i huvudsak i söder och karakteriseras av ett växande befolkningsantal, en expanderande industri, en mångsidig samhällsservice. Samtidigt är en långt gången miljöförstöring, växande sociala problem med bl.a. ökad brottslighet och försämrade bostadsförhållanden karakteristiskt för i-finlands tätorter. U-områdena finns i norra och östra Finland samt skärgården i sydväst måste räknas till dessa. Typiskt för dessa områden är ett vikande befolkningsunderlag, stagnation och uppenbar brist på samhällsservice.

Den teknokratiska samhällsmodellen, med starka tillväxtcentra inom överindustrialiserade kärnområden i kombination med omkringliggande råvaruproducerande uppland på vars bekostnad näringslivet i kärnområdet byggts upp har förverkligats också i Finland. Det faktum att södra delen av landet blev kärnområde är ursprungligen betingat av geografiska och klimatologiska orsaker. Under det agrikulturella utvecklingsskedet i Finlands historia gick gränsen mellan välstånd och fattigdom regionalt i stort sätt längs samma linjer där gränsen mellan i- och u-finland idag går. Sedan utvecklingen väl kommit igång har den ytterligare förstärkts genom industrialiseringen som styrts av dels givna dels skapade marknadsekonomiska mekanismer. Statsmakten har påskyndat utvecklingen genom sin anpassningspolitik trots att vissa regeringar uttalat en klar målsättning om en aktiv u-områdespolitik i syfte att skapa en balanserad utveckling.

De strikt företagsekonomiska intressena har styrt utvecklingen. Inom de olika "stater i staten" som existerar i Finland: statsbolagens förvaltningsråd, de centrala ämbetsverken, Finlands Bank, centraladministra-

tionen och den privata storindustrins bestämmande organ har man fastnat i ett schablonmässigt tänkande. Detta har gjort att man också i sådana fall där rent företagsekonomiska faktorer talar mot etableringar i sydfinland utan vidare utgått ifrån att dessa faktorer måste neutraliseras så att koncentrationen kan fortsätta.

Statens regionpolitiska åtgärder kan i den mån sådana förekommit betecknas som medicinerande. Mindre satsningar har gjorts då de luckor den ekonomiska politiken skapat blivit för skrämmande. Ingen målsättning för samhällsutvecklingen har fastställts. Planeringen har i den ringa utsträckning staten ägnat sig åt dylik verksamhet inskränkt sig till en trendplanering. Man har sökt fram linjer för utvecklingen, ritat upp dem i diagram och sedan förutsatt att samhället kommer att utvecklas lika i fortsättningen. Beslutsfattandet har sedan anpassats till dessa prognoser som betecknats som "naturlagar".

En teknokratisk samhällsmodell medför också ett teknokratiskt åsiktsklimat på grund av den självindoktrineringsprocess som tar fart i varje samhälle. Denna medför att utvecklingen kommer att förstärkas av sin egen tyngd om ingrepp inte görs.

Utarmningen av glesbygd har i dagens Finland kommit in i en ond cirkel. När ett företag läggs ned i en utområdeskommun, minskar skatteunderlaget i kommunen och den kommunala servicen blir på så sätt lidande. Detta minskar nya företags benägenhet att etablera sig och kan medföra att andra gamla företag flyttar bort från kommunen. Arbetarna tvingas flytta bort. Underlaget för servicenäringarna minskar. Dessa bryter lätt samman. De anställda i dessa branscher och deras familjer flyttar och skatteunderlaget minskar ytterligare. Ålderstrukturen blir snedvriden; det är främst unga, arbetsföra människor som flyttar. Följden är

högre sociala utgifter och högre skatteöre, vilket ytterligare minskar företagens vilja att etablera sig i kommunen. Underlaget för skolorna minskar. På detta sätt fortgår utvecklingen medan prognoserna anpassar besluten till en allt snabbare utarmning. Utvecklingen går i en spiral som pekar allt brantare nedåt. **NU MÅSTE UTVECKLINGEN VÄNDAS.**

U-områdena står för största delen av de råvaror och den arbetskraft som Industri-Finland behöver. Ca. 70 % av all elkraft som produceras i Finland kommer från u-områden. T.ex. Oulujoki Oy säljer elkraft till självkostnadspris (2,5 p/kWh) till Imatran Voima, som i sin tur säljer den vidare till t.ex. Kainuun Sähkö för 5,5 p/kWh.

I Lappland, Norra Savolax och Norra Karelen finns praktiskt taget alla malmtillgångar s.g.s. alla förädlingsanläggningar finns i I-Finland. Från Norra-Finland "exporteras" årligen ca. 1 miljon m³ virke. Allt detta bevisar att u-områdena tjänar som ett slags kolonier till Industri-Finland. Denna utveckling har bl.a. följt följande med sig: En mycket allvarlig utflyttning av befolkningen till Södra-Finland och till Sverige 1965 förlorade Norra-Karelen, Kuopio, Uleåborgs, S:t Michels och Vasa län cirka 3000 personer var. Av de personer som flyttade var 70—80 % under 35 år. Gruppen 15—24 åringar utgjorde största delen eller 30,6 % av de utflyttade.

Prognosticerande centralister har beräknat att år 1990 30 % av hela landets befolkning och enligt en annan prognos år 2000 50 % av landets befolkning bo i Nyland.

Också möjligheterna till skolutbildning och andra kulturella aktiviteter har koncentrerats till Industri-Finland.

Totala antalet utbildningstillfällen i förhållande till medeltalet av elever i skolåldern i olika regioner är följande:

Nyland 2,64 Södra Tavastland 2,36 Tammerland 2,36 Mellersta Österbotten 1,41 Kainuu 1,56 Lappland 1,63.

Också frekvensen av högskolestuderande är beroende av närheten till högskolan. En undersökning som gjorts av Finlands Studentkårers Förbund ger belägg för detta. Enl. denna undersökning utgjorde studerande från högskolans närmaste omgivning följande procenttal för de olika högskolorna:

Tammerfors 65 %, Helsingfors 69 %, Jyväskylä 75 %, Uleåborg 77 %. En klar fingervisning om att vårt högskoleväsende borde decentraliseras.

REGIONFÖRTRYCKSMEKANISMERNAS

Dagens situation är ett resultat av vårt liberal-ekonomiska system som automatiskt leder till koncentration ifall marknadskrafterna tillåts inverka utan demokratiska ingrepp. Utöver detta existerar idag en lång rad regionförtrycksmekanismer som måste elimineras innan satsningen på regionerna kan få någon betydelse. Det är fråga om den allt för snabba strukturrationaliseringen inom lantbruket, tariffpolitiken, arbetskraftpolitiken, anslagsfördelningen, kort sagt de flesta ekonomiska avgöranden som fattas.

Storleksrationaliseringen av jordbruket medför att allt flera personer friställs från jordbruksnäringarna. Dessa människor har få möjligheter till arbete på hemorten. En flyttning till närmaste tillväxtcentra eller direkt till södra Finland blir då den enda utkomstmöjligheten, ifall valet inte blir emigration.

I tätorterna kommer de inflyttade att bilda en ny undertryckt befolkningsgrupp med få chanser att hävda sig. Deras utbildning är ofta bristfällig då de knappast haft råd eller möjlighet till längre skolgång. Anpassningen blir svårare ju äldre personen ifråga är. Någon omskolning av betydelse förekommer inte. Det blir fråga om att ta de sämsta jobben och hyra den billigaste bostaden.

Inte bara arbetet och bostaden medför problem. Anpassningsproblemen blir stora också i övrigt. Normerna och värderingarna är annorlunda, konfliktsituationer uppstår lätt liksom också isolering.

Balansera upp storleksrationaliseringen inom jordbruket med nya arbetsplatser i lokalsamfunden och bryt den rörliga arbetskraftspolitiken. Samhället bör kunna garantera varje människa möjlighet till arbete och utkomst på hemorten, också om detta innebär minskad tillväxt, mindre utbud av kapitalvaror etc.

Den nuvarande anslagsfördelningen vad gäller såväl vägar som bostäder befrämjar också koncentration och utarmning av u-regionerna. När väganslagen fördelas sker det i relation till biltätheten, vilket leder till att behovet av utbyggda vägar kommer först i andra hand som kriterium. Resultatet blir alltså att trender förstärks i stället för att brytas.

Ifråga om bostadslagen är situationen i stort sett densamma. Exemplet Vanda visar propotionerna. Denna grannkommun till Helsingfors fick nämligen 1971 lika mycket i bostadsanslag som hela Vasa län.

Förändra grunderna för all anslagsbeviljning, bryt trenderna istället för att stärka dem.

Tariffpolitiken utgör en mera komplicerad regionförtrycksmekanism. Teletaxorna är här ett exempel, transportprisen på järnvägarna ett annat. Det är t.ex. billigare att telefonera inom Helsingfors än inom ett lika stort område i en u-områdeskommun. För att inte tala om kostnaderna för samtal mellan olika nätgrupper. Detta inverkar direkt menligt på företagens etablerings- och investeringspolitik.

För järnvägstariffernas del är det billigare att transportera råvaror än halvfabrikat och färdiga produkter. Detta innebär att förädling av råvaror inte lönar sig i u-områdena. Det är inte heller lönsamt att forsla råvaror till desso områden och där förädla dem.

Eltaxorna följer samma banor. Ett gott exempel utgör här det faktum att Oulujoki Oy säljer elkraft till självkostnadspris om 2,5 p/kWh till Imatran Voima, som i sin tur säljer den vidare till Kainuun Sähkö för 5,5 p/kWh.

Förändra tariffpolitiken så att u-områdena ges samma chanser som den överindustrialiserade delen av Finland. Förenhetliga teleavgifterna, järnvägstarifferna och eltaxorna.

Dyrortsindelningen och bärkraftsklassificeringen tjänar inte heller sina syften. Endast några få u-områdeskommuner har hänförts till samma dyrortsgrupp som huvudstadsregionen dvs grupp 1. En lång rad kommuner i u-områdenas zon beräknas alltså vara billigare att bo i än Helsingfors, trots all service i huvudstaden och svårigheterna att införskaffa konsumtionsvaror i u-regionerna. Bärkraftsklasserna kan redan som system ifrågasättas.

Slopa dyrortsklasserna i sin nuvarande form och ge hela landet samma villkor.

Alla dessa regionförtrycksmekanismer utgör dock hur viktiga de än kan förefalla endast följdforeteelser av vårt liberalekonomiska system, när detta tillåts fungera utan ingrepp.

Företagen söker sig till de områden där de bästa vinstförutsättningarna finns, där arbetskraften är skolad, där ekonomiska transaktioner lätt kan göras, där kommunaltekniken och infrastrukturen är fördelaktig och där avsättningsområdet ligger nära till hands. Detta är ett ofrånkomligt faktum. Forskningen blir snedvriden om utvecklingslinjer tas till utgångspunkt, vilket leder till att de tekniska vinningarna i huvudsak tjänar stora enheter.

Forskningsresultatet blir givetvis också i mycket beroende av finansiärerna. Dessa är ofta större bolag,

såväl statliga som privata, och forskningsuppdragen beställningsarbeten.

Automatiseringsgraden stiger ständigt och ger större företag stora fördelar framom de mindre mera arbetsintensiva industrierna som inte kräver lika mycket kapital. För servicens skull är det förknippat med stora svårigheter att bygga upp högt automatiserad storindustri i u-regionerna, vilket vore väsentligt med tanke på det underleverantörsbehov som uppstår kring en större industri.

En nödvändig åtgärd i syfte att sätta stopp för okontrollerade etableringar och investeringar är införande av en demokratisk kontroll av såväl privata som statliga storbolag. Detta är nödvändigt inte bara för u-regionerna utan också för industri-Finland som kämpar med svåra sociala problem, bostadsbrist och en tilltagande miljöförstöring.

Kontrollen som sådan är inte tillräcklig, det krävs en lång rad positiva åtgärder utöver detta. En fungerande riksplanering, med klart uppställda befolkningsmål för landets olika regioner är helt nödvändig för att bryta centraliseringen.

Denna ramplanering måste följas upp genom planering som handhas av de olika regionernas och de lokala samfundens egen befolkning. Därför är införande av landsskapssjälvstyrelse nödvändig, liksom också stärkande av den kommunala självstyrelsen.

Det är också nödvändigt att satsa på infrastrukturen i u-regionerna dvs. bygga ut kommunikationer och kommunalteknik, erbjuda möjligheter för det enskilda initiativet. Det räcker inte med att förlägga några statsföretag som går med förlust till u-regionerna och låta den privata industrin kamma hem vinster i den sydligare delen av landet.

Satsningen får emellertid inte ske enligt tillväxtcentrateorin. En satsning på några utvalda centra får ofta en effekt direkt motsatt den önskvärda. Det blir

fråga om att pumpa människor från glesbygden via mindre centra till större. Satsningarna måste riktas in på att bygga ut ett servicenät som ger maximal spridningseffekt.

För att balansera utvecklingen måste regionförtrycksmekanismerna elimineras, etablerings- och investeringskontroll införas och en kraftig satsning åstadkommas för att utbygga förutsättningarna för ett fungerande näringsliv i u-regionerna.

PLANERINGEN

I takt med den ökande byråkratin och statens nya åtaganden har samhället blivit allt mera komplicerat. Planeringens betydelse ökar därigenom kraftigt. Samtidigt blir också planeringens inflytande på samhällsutvecklingen större. Det är därför av största vikt att fästa uppmärksamhet vid planeringens målsättning, inriktning och utformning samt vid beslutsprocessen inom planeringen.

Planeringen rör varje enskild människa i de flesta fall mycket konkret. Att ge de enskilda medborgarna möjlighet att påverka planeringen i största möjliga utsträckning bör därför ses som nödvändigt utgående från kravet på demokratiskt inflytande. Idag försiggår planeringen över huvudet på den vanliga människan, ofta är även de valda förtroendemännens faktiska påverkningsmöjligheter starkt kringskurna.

Det är därför angeläget att kraftigt öka all information om planering och framförallt informationen om konkreta planer innan dessa fastställs och förverkligandet påbörjas. Att planeringen ofta kräver ett stort mått av tekniskt kunnande på olika områden får inte leda till att lekmannainflytandet uteblir.

Lekmännens insikt i planeringen bör ökas genom en välutvecklad informations- och kursverksamhet. Sam-

tigt bör man sträva till att hos planerarna ingjuta respekt för den demokratiska beslutsprocess som bör reglera planeringsarbetet.

Till grund för all samhällsplanering bör ligga klara målsättningsprogram. Beslut om dessa program bör fattas i demokratisk ordning i de förtroendemannaorgan som är ansvariga för den sektor planeringen gäller. Innan besluten fattas bör befolkningen som rörs av planen få information om olika alternativa målsättningar och delta i en förutsättningslös debatt. Besluten bör präglas i enlighet med politisk övertygelse och uppfattning om framtida livsvillkor.

Vid själva planeringen bör man för att garantera de beslutsfattande instanserna ett verkligt inflytande erbjuda alternativa lösningar utgående från den målsättning som uppställts. Idag är denna brist på alternativ ett allvarligt problem. För förtroendemännen då dessa ofta står inför en situation där de antingen har att anta eller förkasta framlagda förslag.

Också möjligheten att låta olika intressegrupper som berörs av planeringen komma till tals bör utnyttjas. I olika skeden av planeringsarbetet bör planen ut-sändas på remiss till intresse och påtryckningsgrupper. Som generell princip bör fastslås att så många som möjligt bör höras i varje skede av planeringen. Finland saknar idag en riksplan liksom också en fungerande riksplanering. Det är nödvändigt att satsa på en riksplan i vilken huvudlinjerna för planeringen på olika nivåer och sektorer dras. Det är skäl att betona att denna riksplan inte får binda regionala och lokala planeringsinstanser utan att dessa inom ramen för sitt område bör ges självständiga befogenheter. Riksplaneringen bör ges karaktären av en ramplanering, medan den regionala och lokala planeringen sedan får fylla ut ramarna.

Det existerande riksplaneringsrådet bör ges kompe-

tens som ett samordnande och rådgivande organ för riks- och regionplaneringen. Dess sammansättning bör bygga på politisk och regional representation. Dess uppgift blir i första hand att förelägga riksdagen för godkännande en riksplan vari målsättningen för samhällsutvecklingen fastställs. I denna plan bör de enskilda regionernas och lokalsamhällens befolknings- och resursmål ingå.

Centraliseringen av den statliga förvaltningsapparaten med åtföljande byråkratisering och tekniskrativering måste hejdas. Den nuvarande maktkoncentrationen till de statliga ämbetsverken och chefstjänstemännen i huvudstaden är inte motiverad.

En spridning skulle kunna ske utan att förvaltningens effektivitet minskar.

Placeringen av ett ämbetsverk i varje län skulle betyda mycket för den allmänna utvecklingen i länen. Åtgärden skulle också bereda invånarna ökade möjligheter att delta i beslut som påverkar deras levnadsförhållanden.

Den allt mera komplicerade förvaltningen kräver tillgång på tjänstemän och experter, men tjänstemannainslaget får inte utesluta reell demokrati. De folkvalda förtroendemännen måste beredas möjlighet att delta i beslutsprocessen.

Planeringen på mellannivån kännetecknas för närvarande av betydande brister. Dels saknar vi utbyggd planering, dels har vi en oenhetlig och okoordinerad planering. Regionplaneförbund, länsstyrelser, landskapsförbund, handelskamrar m.fl. organisationer utför i många fall undersökningar och planerar utan samordnande kontakter. Med andra ord förekommer det slöseri med krafter, tid och pengar.

För att kunna åstadkomma en koordinerad och demokratisk planering med en klar arbetsfördelning mellan olika instanser är införande av landskapssjälv-

styre nödvändigt. Genom att de beslutande organen då skulle bygga på förtroendemannavälde garanteras regionens befolkning inflytande över planeringen. Utbyggnaden av länsstyrelserna, som är centralförvaltningens organ i regionerna, bör stoppas. Istället bör planeringen på mellanstegsnivå ske inom ramen för landskapen. Även på lokal nivå måste planeringen aktiveras. Kommunerna bör åläggas att uppgöra en total plan för kommunernas utveckling. På denna nivå är den enskilda människans möjligheter att påverka planeringen störst och intresset för detta sannolikt livligast. Här är det alltså speciellt nödvändigt att trygga den enskildes inflytande. I en tid av utveckling mot allt större kommunala enheter är det viktigt att även kommundelars, byars och stadsdelars intressen och synpunkter beaktas vid planeringen. Inrättandet av kommundelsråd är därför nödvändigt. Dessa råd bör ges rätt att besluta i bestämda frågor och kan tjäna som remissinstans vid planeringen.

Det är av primär betydelse att kommunikationerna mellan planeringen på olika nivåer fungerar. De olika planeringsleden måste sammanbindas till en helhet. Behovet av intersektoral planering är också stort, isynnerhet på riksplanet.

Rätten att erhålla arbete, inom ett rimligt avstånd från boningsorten, utgör ett väsentligt jämlikhetskrav.

För att detta krav skall kunna tillgodoses bör samhället genom olika åtgärder dirigera och stimulera en allsidig och ändamålsenlig spridning av industrier och andra aktiviteter, vilka kan erbjuda utkomstmöjligheter.

Den primära målsättningen bör vara att genom en effektiv och ändamålsenlig decentraliseringspolitik åstadkomma en spridning av arbetstillfällen, så att varje individ har möjlighet att inom rimligt avstånd från

sin nuvarande boningsort nå ett arbete.

En strävan bör vara att skapa ett mångsidigt utbud av arbetsplatser på landsbygden. Viktigt är att den lokala befolkningen själv kontrollerar och styr de ekonomiska aktiviteterna. Produktionsenheterna bör till sin storlek och karaktär vara anpassade till lokala förhållanden och det aktuella omlandet.

Den generella etableringskontrollen kan här spela en avgörande roll. Denna bör förverkligas genom olika lagstiftningsåtgärder.

Statsrådet och det demokratiskt valda organet på kundskapsnivå bör ges rätt att pröva varje enskild större nyetablering eller -investering innan denna kan förverkligas.

Med hjälp av riksplaneringen bör man undanta vissa områden från etableringar av specificerad art. Överindustrialiserade områden kan undantas alla former av etableringar. På så sätt kan dessa områden få möjlighet att utbygga samhällets service och få bukt med miljöförstöring och sociala problem.

Under den tid en region befinner sig i karantän för investeringar av visst slag hinner balansen mellan de olika regionerna återställas då etableringarna styrs till områden som har det största behovet av industriell expansion.

Även byggnadslagstiftningen ger samhället möjligheter att styra etableringsverksamheten i en riktning som följer decentralistiska principer.

Det är nödvändigt att maximera den demokratiska kontrollen över de instanser som ges stora styrningsbefogenheter. Finlands Bank har i hög utsträckning medverkat till dagens koncentrationsutveckling. Det är därför helt nödvändigt att bankpolitiken underordnas en framtida riksplan.

Den u-områdesfond som grundats bör ges en sådan status att tillfälliga fluktuationer i det politiska livet

inte påverkar dess lokaliseringspolitiska verksamhet. Fondens uppgift bör vara att ge råd, förmedla kontakter och anvisa konsulter åt industrietablerare och redan verksamma företag inom u-områdena.

Möjligheterna att bilda en demokratisk kontrollerad investeringsbank för lån med särskilt förmånliga villkor bör utredas. Ett stadgandena om att en årlig gratifikation utbetalas åt små företagare för varje nyskapad fast arbetsplats inom utvecklingsområdet (främst u-områdets i zon) kan övervägas.

TURISM

De oförstörda natursköna områden inom u-områdena bör tas till vara. Småbrukare och fiskare kan genom satsning på turism erhålla ett kännbart inkomsttillägg. En dylik satsning fordrar kapital och i detta sammanhang är det statens skyldighet att stå till tjänst med räntebilliga lån.

Stadgandena i lagen om u-områdeskrediter om semesterbyarnas standard måste mildras. De krav som ställs på ett semesterområde som skall erhålla u-områdeskrediter är för högt ställda, för att människorna skall våga göra en så stor satsning.

Viktigt är att en varierande standard garanteras.

Specialutbildning behövs för turismens servicepersonal.

Planering, försäljning och reklam bör handhas av ett centralt organ i vilket intressenterna är företrädade. Detta organ skall företräda semesterbyar, campingplatser o.dyl. i utlandet och organets verksamhet bör tryggas genom ekonomiskt bistånd av staten.

KOMBINATIONSYRKEN

Inom våra u-områden finns fria företagare ss. småbrukare, fiskare renskötare o.s.v. vilka hellre fortsätter i sitt hävdvunna yrke än tar anställning inom industrin. Dessa får emellertid inte en tillräcklig utkomst från sin huvudsyssla. De måste beredas tillfälle till kombinationsyrken. Det måste skapas företag vars arbetsrutin anpassas till de krav dessa personers huvudsyssla ställer. Detta kunde genomföras t.ex. genom att tillvarataga den hantverkarskicklighet som finns hos denna befolkning, genom att grunda företag med ovannämnda befolkningsgrupper som delägare. I kusttrakterna finns sedan gammalt en mycket högt stående båtbyggarkonst som kunde tillvaratagas, blott ett marknadsföringsorgan funnes, som skulle garantera försäljning av den tillverkade produkten till skäligt pris.

Samma motivering kan också framföras för den övriga hantverksmässiga produktionen av både trä-, ben- och tygprodukter. Efterfrågan på handgjorda kvalitetsvaror av olika slag är i ständig tillväxt och en gemensam marknadsföring skulle garantera en avsevärd biinkomst för dessa fria företagare.

I första hand bör man sträva till att skapa marknadsförings- och försäljningsorganisationer på andelslagsbasis.

Vid behov bör staten bidra till problemets lösning genom att bilda en organisation som skulle garantera marknadsföringen och försäljningen av ovannämnda ofta hantverkarprodukter.

KOMMUNIKATIONERNA

Järnvägarnas taxor vad gäller godstrafiken måste för-
enhetligas. SJ:s nuvarande tariffsystem som spelat en
väsentlig roll i det regionförtryck som nu existerar i
Finland, måste slopas och ersättas av schablonpriser,
ton och kilometer, och avvikelser från prisnormen får
existera enbart i enstaka fall, som t.ex. om varan är
speciellt svårhanterlig.

Beträffande persontrafiken bör man komma till en gli-
dande skala där priset för en lång resa är endast obe-
tydligt högre än för en kort. Samtidigt bör man sträva
till att införa nolltaxa i lokaltrafiken i städerna.

Ur regionpolitisk synvinkel omotiverade indragningar
av SJ:s linjer måste undvikas.

Hela landets telefonnät bör automatiseras med det
snaraste. För telefontaxorna bör samma princip gälla
som för postavgifter- samma pris för samtal över hela
landet.

Diskrimineringen av vissa landsändar vid utdelning av
väganslag måste upphöra. Existerande trafikvolym i en
trakt får inte användas som allena rådande, inverkan-
de faktor vid prioriteringen av olika vägbyggnadspro-
jekt. Existerande vägar och trafiktätheten står i ett
beroende förhållande till varandra och förändringar för
med sig en växelverkan. Trafiken har en tendens att
fylla tillgängligt utrymme oberoende av hur trafikle-
derna planeras. Om man därför har trafiktätheten som
enda indikator på vägbehovet leder det till att endel
landsändar får vägar, medan andra blir utan. Istället
bör behovet av kommunikationer vara avgörande.

Våra nordliga hamnar måste hållas öppna året runt.

UTBILDNINGSVÄSENDET

En strävan bör vara att ge alla möjlighet till utbildning så nära hemorten som möjligt. Denna princip gäller utbildning på alla nivåer.

I dagens läge är det angeläget att satsa på barndaghem och förskolor. En sådan satsning är angelägen då den är ägnad att ge alla en jämlik utgångspunkt oberoende av social bakgrund. Detta är särskilt angeläget för landsbygden då denna hittills varit både materiellt och kulturellt förfördelad.

En skyndsam övergång till grundskola är nödvändig. Statens politik att prioritera u-områdena vid övergången genom att ge dem förtursrätt är riktig då det tidigare skolväsendet varit minst utvecklat där.

Decentraliseringsprincipen bör följas vid lokalisering av skolor. Stora skolor skall undvikas så långt det är möjligt. Särskilt på lågstadiet är det viktigt att by- och kvartersskolor bibehålls.

Vid planeringen av gymnasierna får man inte ställa kravet på deras storlek så högt att gymnasienätet blir för glest utan man måste också ta hänsyn till distriktens areal. Utflyttning p.g.a. ringa möjligheter till utbildning måste stävjas också på detta sätt.

Särskilt viktigt är det att också minoriteterna ges möjlighet till utbildning inom rimlig avstånd. Man kan inte i sådana fall hålla fast vid kravet på skolor av minimistorlek.

I framtiden då grundutbildningen blir mera enhetlig och då specialiseringen inte börjar vid ett för tidigt skede torde det vara lättare att skapa ett tillräckligt tätt nät gymnasier.

De yrkesutbildande läroanstalternas läroplan bör kunna göras flexibel så att dessa kan tillgodose det behov av specialutbildad arbetskraft, som uppenbara sig regionalt, så snabbt som möjligt och utan de tidsödan-

de formaliteter som nu krävs. Dessutom bör i denna förordning för yrkesutbildande läroanstalter ingå en klart uttryckt rätt att inrätta och upprätthålla speciallinjer som samhälle kräver, samt möjligheter att anordna möjligheter för vidareutbildning och omskolning. Omskolningen bör syfta till utbildning för arbetsmöjligheter som finns eller kan skapas i ifrågavarande region.

Möjligheterna till högskolutbildning bör ges en rättvisare regional spridning. De existerande universiteten är också sinsimellan olika. Utbildningens nivå är sämre vid de mindre regionala högskolorna. Ett utjämningssystem bör härvid utarbetas.

Högskolfilialer bör undvikas vid utbyggnaden av högskolväsendet. Om så inte sker föreligger uppenbara risker för att ämnesvalet vid filialerna blir alltför snävt.

De nya högskolorna bör bli fungerande enheter, som även upprätthåller forskarutbildning. I annat fall kommer en utsugning av begåvningsreserverna i u-områdena inte att kunna undvikas.

DECENTRALISERAT KULTURUTBUD

ALLMÄNT

Begreppet kultur måste ges en mycket vid definition och i sig innefatta delar av all mänsklig verksamhet. Kulturen kan inte ses fristående från eller oberoende av samhället. En strävan till ökad jämlikhet måste även innefatta kulturfrågorna och speciell uppmärksamhet måste riktas på en decentralisering av kulturaktiviteterna. Den enskilde skall ges möjligheter att själv välja sin kulturkonsumtion och att aktivt utöva

kultur i skilda former. Genom olika samhälleliga åtgärder bör man se till att kulturutbudet blir så brett som möjligt.

STATLIGA ÅTGÄRDER

Genom statliga åtgärder bör tendenser till koncentration och monopolisering av kulturaktiviteter motverkas.

Icke kommersiella alternativ måste skapas och i samband med detta en effektiv distributionsapparat.

Statligt kulturstöd i olika former bör åstadkommas i högre grad än för tillfället. Det statliga stödet får emellertid inte utformas så att högre speciell konst-
art gynnas.

Riks- och regionteatrarna och orkestrarna bör erhålla understöd för att kunna genomföra turnéer till varje kommunblock.

Det statliga stödet till olika slags kulturombudsmän måste utökas. Statligt stöd åt regionala tidningar och kulturtidskrifter bör införas särskilt med tanke på minoriteternas behov.

REGIONALA ÅTGÄRDER

Vid planering av en region bör lämplig hänsyn tas till kulturlivets behov. Tillgången på goda arbetslokaler, ateljéer, utställningslokaler, allaktivitetshus o.s.v. måste beaktas i byggnadsplanen.

Regionen bör underlätta anordnandet av vandrande konstutställningar och speciellt stöda ännu icke etablerade konstutövare.

Regionen bör se som sin skyldighet att också tillgoda minoriteters kulturbehov.

KOMMUNALA ÅTGÄRDER

En av kommunens uppgifter bör vara att svara för ett lokalt kulturliv. Därför bör det i varje kommun finnas en kulturnämnd. På orter där det anses vara ändamålsenligt bör kommunala biografer inrättas.

Skolorna skall fungera som kulturcentrum med möjligheter att tillfredsställa olika gruppers intressen och önskemål om kultur. Vid skolorna skall finnas bibliotek, musikrum, utställningslokaler, och samlingslokaler, i vilka teaterföreställningar kan ges och föredragstillfällen anordnas.

Kommunernas möjligheter att anställa olika slags kulturinstruktörer bör förbättras genom ökade statliga bidrag.

BAKGRUND

1960-talets bostadsproduktion i vårt land omfattade omkring 370 000 nya bostäder. Under samma period har dock p.g.a. rivning av gamla bostäder samt flykten från landsbygden uppstått ett så stort bostadsbortfall, att nettoökningen utgör endast 263 000 bostäder. Fördelningen har varit den, att knappt hälften har varit statsfinansierad, resten privatfinansierad.

Fördelningen av de statliga bostadslånen (aravalånen) har såtillvida varit orättvis, att städer och köpingar har gynnats. Som exempel kan nämnas, att landskommunerna åren 1969 och 1970 fått 25,9 resp. 26,6 % av anslagen trots att fortfarande ungefär hälften av landets befolkning bor på landsbygden och fastän någon mera ingående undersökning av var folk vill bo strängt taget inte skett.

Företagens val av lokaliseringssorter beror i hög grad av samhälleliga beslut om lokaliseringen av viktiga of-

fentliga institutioner, t.ex. för utbildning, forskning och service, eller av vägar, kommunikationer och bostadsbyggande.

Av avgörande betydelse för lokaliseringen är, hur bostadsbyggandet fördelas- och det bestäms i huvudsak genom den regionala fördelningen av bostadslänen och den kommunala bebyggelseplaneringen. Härvidlag måste bostadsstyrelsens föråldrade och missvisande prognoser uppmärksamgöras. Enligt bostadsstyrelsens plan för år 1971 skulle centra i södra Finland komma att få mera än 1/3 av hela kvoten och de tre sydliga länen, Nylands-, Åbo- och Björneborgs- samt Tavastehus län, ca 64 % av totalkvoten. Som motvikt skulle i landet finnas 120 nollkommuner, d.v.s. helt utan anslagskvot, 54 kommuner med kvot under 50.000 mk och 60 kommuner med en kvot mellan 50.000 och 100.000 mk. Denna fördelning främjar en ytterligare koncentresing till lannets sönra-delar- en utveckling som måste stävjas. Som ett medel att påvisa det verkliga behovet av bostadsbyggande också i landskommunerna, kunde man göra det obligatoriskt för samtliga kommuner att uppgöra bostadsproduktionsprogram.

Det är ett allmänt känt faktum att byggnadskostnaderna är olika stora i olika delar av landet. Avlägset belägna delar befinner sig sålunda p.g.a. höga transportkostnader i ett ogynnsamt läge. Denna omständighet borde i tillräcklig grad beaktas vid prövning av beläning exempelvis på så sätt, att man skulle tillåta en procentuell förhöjning av byggnadens normalpris med belopp, som statsrådet årligen skulle förordna. Graderingssystemet kunde således i princip göras likadant som det som är i kraft beträffande folkskolbyggnader vid beviljande av understöd eller lån.

I u-områdena utgör bostadsbristen ett allvarligt hinder i arbetet för att skapa arbetsplatser. Visserligen finns

på landsbygden p.g.a. avfolkningen en viss bostadsreserv, men den är ingalunda tillräcklig vid utbyggandet av ett decentraliserat samhälle. Samhällsekonomiska synpunkter kräver dock, att sådana byggnader, som kan istandsättas till skäligen kostnader först tas i bruk. Vid finansieringen bör bostadslånen för grundreparationer kunna komma till användning.

Städer och köpingar har favoriserats vid fördelningen av bostadsstyrelsens anslag. Trots att riksdagen konstaterat att landsbygden är förfördelad och att bostadslån i framtiden i allt större utsträckning bör beviljas till denna har bostadsstyrelsen i dispositionsplanen för 1971 års anslag kommit till samma slutresultat som år 1970, nämligen att städerna och köpingarna skulle erhålla 70,4 % av totalkvoten och landsbygden 29,6 %.

Bostadsstyrelsen har således helt negligerat riksdagens viljeyttring - en omständighet, som ger bostadsstyrelsen ett sken av att vara en stat i staten.

Överkoncentrerade bebyggelser har stora svårigheter att tillhandahålla goda miljöer, och decentraliseringspolitiken främjar valmöjligheter i fråga om arbete, bostad och miljö.

Om expansionen i tätorterna går alltför snabbt, uppstår eftersläpning i utbyggnaden av bostäder, kommunikationer och andra serviceanordningar.

Alla tänkbara medel måste därför tillgripas för att utvecklingen skall kunna drivas mot en rättvisare fördelning.

Det är nödvändigt att inte bara beakta förhållandet mellan regionerna utan också inom regionerna då statliga åtgärder vidtas för att återställa balansen.

Det är nödvändigt att beakta den s.k. pumpstations-teorin i den statliga u-områdespolitiken. Mera teknokratiskt inriktade politiska grupperingar hävdar en u-områdespolitik som prioriterar utvecklingen i ett begränsat antal, på förhand utvalda utvecklingscentra.

En dylik satsning kommer att innebära att en regions befolkning blir tvungen att söka sig till utvecklingscentrat för att få arbete. De blir tvungna att flytta från sin hemort för att få arbete. I och med att en människa brutit upp från sin hemort är benägenheten att flytta vidare stor. Möjligheterna är ofta flere och inkomstnivån högre i kärnområden än i regionala tillväxtcentra. Därför ligger det nära till hands att person som flyttat en gång flyttar en gång till. Satsning på tillväxtcentra resulterar alltså lätt i en två-stegsflyttning, först från hemorten till det regionala tillväxtcentrat, sedan från detta till kärnområdet. Tillväxtcentrat fungerar som en pumpstation.

Det är alltså nödvändigt att satsa på en balanserad utveckling också inom regionerna.

Också inom kommunerna är en satsning på hela kommunen nödvändig. En ensidig investeringsverksamhet leder lätt till att befolkningen allt mera koncentreras till kyrkbyn vilket i sin tur ökar flyttningsbenägenheten. Det är därför helt nödvändigt att sprida aktiviteterna i kommunen och ge sidobyarna och glesbygden möjligheter till utveckling.

Ordlista till regionpolitiska programmet:

arbetsintensiv	om företag som sysselsätter stort antal arbetare i förhållande till det investerade kapitalet (motsats kapitalintensiv)
avsättningsområde	område inom vilket ett företag säljer sina produkter
byråkrati	svällande tjänstemannavälde med väldigt papperskrig, bör motarbetas som farligt för demokratin
bärkraftsklassific.	indelning av kommuner i olika grupper utgående från deras ekonomiska ställning
disposition	1) plan, utkast 2) ofta i kombination med rätt dispositionsnätt = utnyttjanderätt
dyrortsindelning	indelning av kommuner i olika grupper utgående från kommuninvånarnas nödvändiga utgifter, levnadskostnader
etablering	placering. En industri etablerar sig = kommer till en ort och börjar verka där
expansion	utvidgning, tillväxt
flexibel	elastisk, tånjbar, varierande, föränderlig
fluktuation	förändring, växling, används mest om priser
formalitet	detalj, formsak, småsak
generell	allmän
gratifikation	belöning, ersättning, pris
indikator	symptom, tecken

infrastruktur	tekniska, biologiska och geografiska förutsättningar för samhällsverksamhet, t.ex. vägar, floder och fabriker
intersektoral	t.ex. vid planering som omfattar fler än en sektor, (inter = mellan, jfr intra = inom)
investering	placering av pengar eller annat i syfte att vinna utdelning i någon form
karantän	isolering i speciellt syfte på bestämd tid t.ex. vid smittorisk, sjukdom. Kan också gälla endast delvis t.ex. förbud att bygga oljecisterner i ett område tjugo år framåt
klimatologi	vetenskap om klimat
koordinera	samordna
kriterium	måttstock, förutsättning, villkor, tecken
kärnområde	område där industri och befolkning trängs omgivna av ett mindre tätt befolkat område, uppvisar ofta tecken på miljöförstöring och sociala problem
lekman	medelsvensson, vanlig medborgare ej expert, en som borde få bestämma över experterna
marknadsekonomi	ekonomi som sägs bygga på fri konkurrens och där priserna sägs vara beroende av tillgång och efterfrågan
maximera	göra så stort som möjligt (mot-sats: minimera)

norm	ett samhälles, en förenings, ett gängs o.s.v. skrivna (t.ex. strafflagar) eller oskrivna spelregler
primär	1) i första hand 2) grundläggande (motsats: sekundär = 1) i andra hand 2) mindre viktig)
prioritera	sätta i viktighetsordning
prognos	förutsägelse, framtidsberäkning
proletariat	underklass, "lägre samhällsskick"
ramplanering	decentralistisk planering, riktlinjer på centralplanet som följs upp regionalt och lokalt
schablon	mall, utkast, form
indoktrinering	påverkan som ger resultat, används ofta i negativ mening
strukturrationaliser.	förstorande av enheter i tron att effektiviteten skall stiga
teknokrati	blind tro på effektivitet, tekniken och maskinernas allenagörande salighet
tillväxtcentra	satsning på en ort i ett område, leder till utarmning av omgivningen
trend	utvecklingslinje
trendplanering	planering utan egen målsättning, drar utvecklingslinjerna vidare i teknokratisk riktning
värdering	en människas uppfattning om t.ex. rätt och orätt

Svensk Ungdom

Svenska folkpartiets
ungdomsorganisation r. f.